

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE

Broj: UP P 02-043/24-23/4
Podgorica, 07.05.2024. godine

Na osnovu člana 40 i 144 Zakona o elektronskim medijima („Sl. list Crne Gore“, br. 46/10, 40/11, 53/11, 06/13, 55/16, 92/17 i 82/20) i člana 18 i 116 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), postupajući po prigovoru Fakulteta za crnogorski jezik i književnost sa Cetinja (akt zaveden kod Agencije za elektronske medije pod br. UP P 04-043/24-23 od 10.04.2024. godine), direktorica Agencije za elektronske medije donosi

RJEŠENJE

1. Odbija se, kao neosnovan, prigovor Fakulteta za crnogorski jezik i književnost sa Cetinja, na rad javnog preduzeća „Radio Televizija Crne Gore“, iz Podgorice kao javnog emitera opšteg televizijskog programa „Prvi program televizije Crne Gore“ (akt zaveden kod Agencije za elektronske medije br. UP P 04-043/24-23 od 10.04.2024. godine).
2. Protiv ovog Rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.
3. Ovo Rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije www.aemcq.org.
4. Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Dana 10.04.2024. godine, Agenciji za elektronske medije (u daljem tekstu: „Agencija“) dostavljen je prigovor Fakulteta za crnogorski jezik i književnost sa Cetinja, na rad javnog preduzeća „Radio Televizija Crne Gore“ iz Podgorice (u daljem tekstu: „emiter“), kao javnog emitera opšteg televizijskog programa „Prvi program televizije Crne Gore“ (akt zaveden kod Agencije pod br. UP P 04-043/24-23 od 10.04.2024. godine).

Prigovor se odnosio na najavu emisije „Stav“, koja je emitovana dana 09. aprila 2024. godine, u periodu od 18:08:33 do 18:08:58 sati (25 sekundi). Predmet prigovora je potencijalno kršenje Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore („Sl. list Crne Gore“, br. 80/20, u daljem tekstu: „Zakon“), Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima („Sl. list Crne Gore“, br. 35/11, 7/16 i 8/19, u daljem tekstu: „Pravilnik“) i tač. 7.1. Odobrenja za emitovanje br. O-TV-J-01.

Podnosilac prigovora ističe da je: „... na neprihvatljiv, neprofesionalan i neetički način nacionalni javni emiter najavio svoju emisiju 'Stav'“.

U nastavku navodi: „*pitanje kojim se promoviše emisija zaniva se na proizvoljnome stavu, koji ne može dovesti do otkrivanja činjenica, što je u suprotnosti s novinarskom djelatnošću i odlika je propagandnih mašinerija. Radi se zapravo o klasičnom spinu koji za cilj ima narušavanje ugleda jedne visokoobrazovne institucije i pokušaj revitalizovanja političara kojega je političkim dogovorom zapalo da bude na čelu Agencije za obezbjeđenje i kontrolu kvaliteta visokoga obrazovanja u Crnoj Gori.*“

Dodaje da: „*U tome leži zla namjera Nacionalnoga javnog emitera, koja se očitava u tome da o sudbini Fakulteta diskutuje osoba koja prema Zakonu o visokom obrazovanju (član 25) nema osnova da se time bavi. Stoga lični stav Gorana Danilovića, bio on direktor AKOKVO ili ne o statusu i nastavku rada bilo koje visokoškolske ustanove u Crnoj Gori nije od javnoga interesa, a činjenica da se javni servis bavi Fakultetom za crnogorski jezik i književnost bez konsultacija sa samim Fakultetom i Fakultetu nadležnim institucijama (Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija te Vladom Crne Gore) dokaz su neuravnoteženog, nedemokratskoga, pristrasnog i netačnog informisanja sto je suprotno Zakonu o Nacionalnom javnom emiteru RTCG (član 9, stav 2 i stav 3 tačka 8. 9. 12).*“

Dalje, u prigovoru ističe da „*Televizija Crne Gore, kao dio Nacionalnog javnog emitera krši i Kodeks novinara/novinarki Crne Gore*“. Ukazuje da „*ako je novinar/novinarka u službi javnoga interesa, a morao bi*

biti naročito na Javnome servisu onda on mora javnost obavijestiti da direktor Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja ne može znati odgovor na pitanje hoće li FCJK dobiti reakreditaciju i nastaviti da radi ili ne."

Naglašava da je: *"Obaveza novinara/novinarke da dopuni nepotpunu i ispravi netačnu informaciju; to se posebno odnosi na informaciju koja može nekome naškoditi - jedna je od početnih tačaka crnogorskoga novinarskoga kodeksa. RTCG upravo suprotno, umjesto objektivnoga, nepristrasnoga i čestitoga pristupa, nudi jednostranu presudu ..."*

Ukazuje da je Kodeksom novinara propisano da novinari *"ne bi smjeli objavljivati informaciju za koju znaju da je lažna ili zlonamjerna, a ovakva najava, ..., jeste lažna - jer direktor Agencije, ako radi prema Zakonu, Statutu i drugim pravilnicima AKOKVO, ne može ni ponuditi odgovor na pitanje hoće li FCJK dobiti reakreditaciju ili ne, a jeste i zlonamjerna - jer RTCG namjerno i proračunato stavlja jednu visokoobrazovnu instituciju - pred upisni rok! - u lažnu poziciju borbe za opstanak."*

Podsjeća da *"jednostranim izještavanjem protivno javnome interesu, RTCG je prekršila sve standarde i etičke normative novinarske profesije, zloupotrebljujući nacionalne frekvencije i novac građana Crne Gore za propagandističke poruke poluistine upakovane u iskrivijeni kontekst te prenošenje spinova s ciljem narušavanja ugleda jedne visokoškolske institucije."*

Postupajući po osnovu navoda iz prigovora, Sektor za nadzor nad radom pružalaca AVM usluga Agencije izvršio je uvid u snimak emitovane najave i sačinio nalaz (akt broj UP P 04-043/24-23/1 od 11.04.2024. godine).

Agencija je dana 15. aprila 2024. godine, pokrenula postupak za utvrđivanje odgovornosti zbog kršenja Zakona, Pravilnika i izdatog Odobrenja za emitovanje i uputila je tim povodom emiteru zahtjev za izjašnjenje (akt broj UP P 02-043/24-23/2 od 15.04.2024. godine).

U ostavljenom roku emiter nije dostavio izjašnjenje.

Agencija je dana 22. aprila 2024. godine sačinila dodatni Nalaz (broj UP P 02-043/24-23/3) na osnovu uvida u emitovane emisiju sadržaja „Stav“ i to od 10. aprila 2024. godine, u kojoj je gost bio Goran Danilović, direktor Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, kao i od 17. aprila 2024. godine, u kojoj je gošća bila je doc. dr Jelana Šušanj sa Fakulteta za crnogorski jezik i književnost.

Na osnovu informacija i navoda sadržanih u prigovoru, uvida u snimke emitovanog progama, Agencija je konstatovala sljedeće:

1. Emiter je dana 09. aprila 2024. godine, u periodu od 18:08:33 do 18:08:58 sati (25 sekundi) emitovao najavu emisije „Stav“ sljedeće sadržine:

Najava: *"Hoće li Fakultet za crnogorski jezik i književnost dobiti reakreditaciju i nastaviti da radi ili ne, tema je o kojoj u emisiji 'Stav' razgovaramo sa direktorom Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Goranom Danilovićem. Srijeda, 21 sat, Prvi program."*

Tokom emitovanja predmetne najave, u središnjem dijelu ekrana prikazuju se kadrovi u kojima se smjenjuju sljedeće riječi: *"Poruka, promjena, moć, zaključci, analize, dijalog, kontrastav, rezon, mišljenje, uticaj, vizija, elita, kritički sud, poruka, promjena, moć, zaključci, analiza, dijalog, kontrastav"*. U donjem lijevom uglu ekrana emitovan je identifikacioni znak Prvog programa Televizije Crne Gore, dok je sa desne strane ekrana emitovana grafička insertacija „Stav“, a ispod naziva emisije termin 21:00, kao i dani u sedmici sa vidno označenom (osjenčenom) srijedom.

Nakon informacija iz prethodnog stava, sa lijeve strane ekrana emitovana je grafička insertacija „Stav“, gost: Goran Danilović, direktor Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, potom vrijeme emitovanja 21:00, a ispod termina, dani u sedmici sa vidno, označenom (osjenčenom) srijedom. Sa desne strane ekrana emitovan je identifikacioni znak Prvog programa Televizije Crne Gore.

2. Emiter je 10. aprila 2024. godine, u periodu od 21:00:14 do 21:36:23 sati (36 minuta 9 sekundi) emitovao emisiju iz sopstvene produkcije „Stav“ u kojoj je gost bio Goran Danilović, direktor Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja.

Na početku emitovanog programskog sadržaja se navodi:

Voditelj: „Dobro več. Razgovaramo o statusu Fakulteta za crnogorski jezik i književnost i njegovoj budućnosti. Naš večerašnji gost je direktor Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, gospodin Goran Danilović. Dobro več i dobro došli.“

Goran Danilović: „Hvala lijepo na pozivu.“

Voditelj: „Na početku da kažem da je ova tema, odnosno naslov ove teme koji se našao u, kao, dakle, najava u našem mediju izazvao reakciju kolega i gospode sa Fakulteta za književnost i jezik sa Cetinja, gdje su, između ostalog, kazali da se radi o spinovanju. Mi mislimo da se ne radi o spinovanju, zato što su se i oni, kroz brojne tekstove, zapitali što će biti sa sudbinom Fakulteta za crnogorski jezik i književnost. Pa ću jedan kratak citat saopštiti da bih napravio jednu, možda malu paralelu, gdje oni kažu u januaru ove godine, dakle, između ostalog, sljedeće: 'Nema sumnje da su mu, tu se misli na gospodina Danilovića, povjerali tu funkciju u nadi da će pokazati sposobnost da ugasi potonju slobodu, slobodnu javnu ustanovu u Crnoj Gori koja promovise montenegristiku, crnogorski jezik, kulturu, identitet i multikulturalni sklad'. Između ostalog, to je rečeno.“

Dakle, ako se izražava bojazan da se ugasi Fakultet, kako su oni kazali u tom tekstu, zašto je problem pitanje koje sam ja postavio kroz tu temu koja se zvala i zove se – da li će se Fakultet, da li će Fakultet za crnogorski jezik i književnost dobiti reakreditaciju ili neće? Taj naslov je, zapravo, bio tu da provocira (prim. aut. voditelj simulira navodnike u izgovoru), u dobrom smislu te riječi, onako novinarski, pažnju gledalaca. Takođe da Vas informišem, uvaženi gledaoci, da je ova ista tema bila kandidovana, prije, otprilike mjesec i po ili dva, u emisiji „Naglas“, kod kolegice Marije Marković, koja je htjela da se bavi ovom temom i pozvala je nekoliko profesora sa Fakulteta za crnogorski jezik i književnost. Neki se čak nisu ni javili na pozive, ni odgovorili na vrlo decidne poruke, a tema je bila, dakle, ova, naravno, ne bi samo bili oni, bila bi i druga strana.

Emisija „Stav“ je drugačijeg koncepta, zato što u emisiji koja traje pola sata bude uvijek samo jedan gost. Ono što je najvažnije, na kraju, je da će ova emisija i o tom...to je prosto azbuka ili abeceda novinarstva, ova emisija će komunicirati, odnosno ja predstavnike Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, koliko je sutra, ja to radim večeras, nezvanično, ali sa snagom što to radim javno, da pozovem nekoga koga oni budu kandidovali da bude gost naredne srijede i da o istoj temi govorimo iz, pretpostavljam, jednog drugačijeg ugla. Dakle, ovo je nezvanični poziv, zvanični će biti upućen sutra. I ranije se dešavalo da o jednoj temi, sagovornici potpuno različito tumače i doživljavaju tu vrstu izazova, da ne kažem problema, ali smo to regulisali tako i na jedini mogući način, da naredne, već prve naredne emisije, a to je u ovom slučaju, naredne srijede, druga strana dođe i saopšti stavove. I do sad se nikad niko nije ljutio. Naravno, ne zamjeramo zbog ovoga, ovo je čisto jedan mali uvod. Hvala Vam što ste došli da govorite o ovoj temi. Ovo je još jedan od paradoksa Crne Gore, jer brojne teme nas, nažalost, dijele. Ali, tu smo da tragamo do istine iz različitih uglova. Važno je da imamo najbolje namjere.“

Nakon emitovanog uvoda, razgovarano je o tome dokle se došlo sa procesom reakreditacije Fakulteta za crnogorski jezik i književnost. Ukazano je da je ekspertska Komisija ta koja će ocijeniti da li ovaj Fakultet ispunjava uslove da bude reakreditovan.

U nastavku je bilo riječi o polaganju stručnog ispita za rad u državnim organima, kao i to da li je, u konkretnom slučaju, došlo do kršenja Zakona i akta o sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, s obzirom na činjenicu da sagovornik nije položio ovaj ispit. Takođe je razgovarano i o izboru članova Komisije za reakreditaciju, ko ih bira, šta ih preporučuje i kandiduje za tu funkciju.

U nastavku je bilo riječi i o trošenju novca budžetskih obveznika u okviru Agencije (knjiga putnih naloga, ugovori sa saradnicima, konsultantske usluge, kopije analitičkih kartica i sl.). Razgovarano je i o izjavama i komentarima koji su, tokom 2011.g. upućeni od strane g. Danilovića, nakon što je otvoren Fakultet za crnogorski jezik i književnost, ali i tome da li je pozicija direktora Agencije politička funkcija, na kojoj bi eventualno trebalo da bude osoba sa akademskim zvanjem, odnosno univerzitetski profesor.

Tokom cijelog trajanja programskog sadržaja u donjem dijelu ekrana emitovano je: *Tema emisije: „Status Fakulteta za crnogorski jezik i književnost.“*

3. Dana 17. aprila 2024. godine, u naredoj emisije sadržaja „*Stav*“, gošća je bila doc. dr Jelana Šušanj sa Fakulteta za crnogorski jezik i književnost.
4. Članom 55 st. 6 tač. 1 Zakona o elektronskim medijima i članom 7 Pravilnika propisano je da su emiteri koji proizvode (uređuju i emituju) informativni program dužni da to rade profesionalno i odgovorno i na taj način da doprinose slobodnom, istinitom, cjelovitom, nepristrasnom i blagovremenom informisanju javnosti o događajima u zemlji i inostranstvu.
5. Članom 56 st. 4 Zakona o elektronskim medijima propisani su uslovi koje emitovanje radijskog ili televizijskog programa mora da ispunjava, a koji se odnose na to da se događaji moraju vjerno prikazati, a različiti pristupi i mišljenja moraju biti primjereno zastupljeni, vijesti moraju istinito i korektno predočiti činjenice i događaje, moraju biti nepristrasne i profesionalno korektno, da mišljenja i komentari moraju biti odvojeni i njihov izvor ili autor prepoznatljiv kao i da se mora podsticati nepristrasnost, uz poštovanje razlika umišljenjima opolitičkim ili privrednim pitanjima.
6. Članom 9 stav 3 Zakona je propisano da je RTCG dužna da, uz primjenu visokih standarda profesionalne etike i kvaliteta, bez bilo kojeg oblika diskriminacije, proizvodi i emituje programske sadržaje, koji između ostalog: obezbjeđuju prostor za otvoreno i slobodno izražavanje različitih mišljenja i stavova o pitanjima od javnog interesa; nepristrasno, tačno, blagovremeno, razumljivo i uravnoteženo informišu o domaćim i međunarodnim dešavanjima od javnog interesa.
7. Članom 8 st. 1 i 2 Pravilnika je predviđeno da su u proizvodnji informativnih programa, elektronski mediji dužni da poštuju načela objektivnosti, nepristrasnosti, blagovremenosti, tačnosti, zabrane diskriminacije, slobode objavljivanja komentara i primjene pravila druge strane.
8. Članom 11 st. 1 Pravilnika propisano je da programski sadržaji, a naročito informativno-politički i programi o tekućim događajima moraju biti pravični i izbalansirani, što se postiže objavljivanjem suprotstavljenih stavova, bilo u istom programu ili u nizu drugih programa, koji predstavljaju cjelinu u obradi određene tematike, a stavom 2 istog člana Pravilnika je navedeno da se u programskim sadržajima ne smiju tendenciozno promovisati interesi jedne političke stranke ili bilo koje grupe ili pojedinca, posebno ukoliko se takvi sadržaji emituju sistematično tokom određenog vremenskog perioda.
9. Uvažavajući pravo na slobodu izražavanja i uređivačku autonomiju, mediji su slobodni da određenu pojavu ili događaj tretiraju na različiti način, a da pri tome ne prekrše propise. Ne može se dovesti u pitanje pravo emitera da, u skladu sa njegovom uređivačkom politikom, pribavlja, objavljuje i prenosi informacije od interesa za javnost, uz obavezu da to čini na način kojim se doprinosi slobodnom, istinitom, cjelovitom i nepristrasnom informisanju javnosti o događajima u inostranstvu kao i poštovanju i promociji osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrijednosti i pluralizma ideja.
10. Sloboda načina uređivanja i pristupa temi koju emiter obrađuje spada u domen uređivačke slobode i slobode izražavanja emitera. S tim u vezi, odluka da emitovanjem emisije, koja je urednički koncipirana da urednik emisije poziva samo jednog sagovornika sa kojim razgovara o određenoj temi, je u okvirima njegove slobode izražavanja i uređivačke autonomije. Takođe, izbor sagovornika predstavlja jedan od elemenata njegove uređivačke slobode i slobode izražavanja.
11. Prigovor je podniet povodom emitovanja najave za emisiju „*Stav*“. Postavljanje pitanja sadržanog u predmetnoj najavi emisije („*Hoće li Fakultet za crnogorski jezik i književnost dobiti reakreditaciju i nastaviti da radi ili ne?*“) u okvirima je prava emitera na njegovu slobodu izražavanja. Treba imati u vidu da je članom 10 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda propisano da svako ima pravo na slobodu izražavanja, kao i da ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Sloboda izražavanja se primenjuje ne samo na „informacije“ ili „ideje“ koje se povoljno primaju ili se smatraju

bezopasnim ili pitanja oko kojih postoji ravnodušnost, već i na one ideje i informacije koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju državu ili bilo koji dio stanovništva.

12. Ne dovodeći u pitanje osjetljivost podnosioca prigovora prema formuliranoj najavi („stavlja jednu visokoobrazovnu instituciju - pred upisni rok! - u lažnu poziciju borbe za opstanak“), emiter treba da ima slobodu da se bavi bilo kojom temom, događajem ili pitanjem, sve dok za to postoje uređivački razlozi i interes javnosti. Činjenica da je u toku proces reakreditacije visokoškolske institucije, čiji kontinuitet i uslovi za rad su bili predmet pažnje javnosti u prethodnom periodu, jeste takvo pitanje. Zbog toga nijesu osnovani navodi iz prigovora da su predmetnom najavom prekršeni standardi vezani za proizvodnju informativnog programa (načela nepristrasnosti, objektivnosti, tačnosti i si.). U konkretnom slučaju, radi se o najavi programa koja, po svom formatu i trajanju, ne omogućava detaljnije bavljenje temom ili sagovornicima, a sa druge strane treba da bude takva da privuče pažnju gledalaca.
13. Imajući u vidu navode iz prigovora, a posebno ulogu emitera da obezbjeđuje prostor za otvoreno i slobodno izražavanje različitih mišljenja i stavova o pitanjima od javnog interesa; kao i da nepristrasno, tačno, blagovremeno, razumljivo i uravnoteženo informiše o domaćim dešavanjima od javnog interesa (Član 9 stav 3 Zakona), Agencija je sagledala da li je emitovanjem emisije „Stav“ obezbijeđen pravičan i izbalansiran pristup, objavljivanjem suprotstavljenih stavova.

U tom smislu, Agencija je imala u vidu da se emiter u toku emisije „Stav“, emitovane 10. aprila 2024. godine (koja je bila predmet najave povodom moje je podnesen prigovor), posebno osvrnuo na iznesene kritike podnosioca prigovora. Pri tome, obrazložio je i odluku emitera da se o predmetnoj temi govori u emisiji „Stav“ (sa jednim gostom), a ne u nekoj drugoj koja bi podrazumijevala učešće više gostiju tj. predstavnika različitih institucija (više strana). Dodatno, u okviru ove emisije pojašnjeno je da je ekspertska Komisija ta koja će ocijeniti da li navedeni fakultet ispunjava uslove da bude akreditovan. Takođe, tokom cijelog trajanja ove emisije, u donjem dijelu ekrana, emitovano je: Tema emisije: „Status Fakulteta za crnogorski jezik i književnost.“ U skladu sa najavom datom u toj emisiji, u prvoj naredoj emisiji (emitovanoj 17. aprila 2024. godine), gošća emisije je bila predstavnica Fakulteta za crnogorski jezik i književnost (podnosioca prigovora).

Saglasno navedenom, s obzirom da emitovanjem predmetnog sadržaja nije došlo do kršenja programskih standarda propisanih zakonom, podzakonskim aktima Agencije ili izdatim Odobrenjem za emitovanje, može se konstatovati da nema osnova za izricanje bilo kakve upravno-nadzorne mjere protiv emitera.

Nakon sprovedenog postupka i uz uvažavanje svih relevantnih činjenica, direktorica Agencije je, saglasno čl. 140 i 141 Zakona, donijela odluku kao i dispozitivu ovog Rješenja.

Ovo Rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije www.aemcg.org.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

UPUTSTVO O PRAVNOM SREDSTVU

Protiv ovog Rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja.

Dostavljeno:

- Javno preduzeće „Radio Televizija Crne Gore“
- Savjet Agencije za elektronske medije
- Sektor za nadzor nad radom pružalaca AVM usluga
- Sektor za pravne i ekonomske poslove
- Služba za informaciono-komunikacione tehnologije
- Služba za zajedničke poslove

Pripremila: Marija Baykal

Odobrila: Jadranka Vojvodić

